

Jan-Willem Roosenbrand

10 april 2011

Preek over Johannes 13: 15 en 17 (lezing Johannes 13:1-20)

Een mooi verhaal vanmorgen.

“Je zult gelukkig zijn als je dit niet alleen begrijpt maar er ook naar handelt.”

Dat zegt Jezus.

Ik hoop dat de preek je helpt om het te begrijpen.

Maar of je het dan ook zelf gaat doen, dat ligt bij jezelf.

Dat moet blijken in de komende week.

Maar we zouden natuurlijk ook in deze kerkdienst daar al een begin mee kunnen maken.

We zouden hier voor op het podium elkaars voeten kunnen gaan wassen.

Letterlijk.

En tegelijk symbolisch.

Probeer je maar even in te denken dat we dat echt zouden moeten doen zo meteen.

Kijk maar eens naar de mensen die om je heen zitten, en naar hun voeten.

Krijg je er al zin in?

Hier zie je de paus die op Witte donderdag de voeten van een kerkganger wast.

Nee, we zouden dat denk ik raar vinden, en niet leuk.

Maar in de tijd van Jezus was het toch nog weer anders dan voor ons gevoel.

Je moet je indenken dat in die tijd de mensen in een standen maatschappij leefden.

Je had hoog en laag.
Baas en knecht.
Koning en onderdaan.
Man en vrouw.
Ouders en kinderen.
Zoals je God en mensen had.

In onze cultuur is de gedachte dat alle mensen gelijk zijn heel diep geworteld.
Dat is vast ook een gevolg van de invloed van het christelijke geloof.
Ook dankzij dit verhaal over dienstbaarheid is dienstbaarheid in onze tijd een positief begrip geworden.
Je zou dus kunnen zeggen:
De invloed van dit verhaal is zo groot geworden,
dat wij juist daardoor niet meer doorhebben
hoe schokkend dit verhaal in die tijd is geweest.

Laten we daarom eens op zoek gaan naar andere voorbeelden, andere plaatjes.
Om je weer wat te kunnen indenken hoe het hier echt gaat om de omgekeerde wereld.

Denk je in dat tegen dit schoenpoetsertje zegt:
“wacht, ik poets jouw schoenen wel.

Je hoeft mijn schoenen niet te poetsen.

En ik betaal je evengoed!”

Of je gaat naar Indonesië of China.

En je zegt dat jij niet in de riksja wilt gaan zitten.

Maar dat je hem wilt trekken.

Of je gaat bij de HEMA naar de wc.

En je legt een bedrag neer voor het plassen.

Maar je gaat de wc niet gebruiken.

Nee, je vraagt of jij de wc's even allemaal een goede beurt mag geven.

Dienstbaarheid.

De omgekeerde wereld.

Het gaat niet om jou.

Het gaat jou om de ander.

God zit op zijn knieën voor ons.

God wast onze voeten.

God maakt onze wc schoon.

Dat is de betekenis van het kruis.

Ook dat dringt vaak zo slecht tot ons door.

We zijn opgevoed met het idee van het kruis.

We zijn gaan houden van het kruis.

Maar het is een rotting.

Iets voor misdadigers.

Een martelwerktuig. Een galg. Een kruis.

En Gods zoon hangt daar.

Daar gaat het over in dit verhaal.

Verzoening voor je zonden.

Christus die het offer brengt.

Het verhaal zinspeelt er op als je leest in vers 4:

“Hij legde zijn bovenkleed af”

Zo zal hij straks zijn leven afleggen.

Zo zal hij straks met ontbloot bovenlijf aan het kruis hangen.

“Hij sloeg een linnen doek om”.

Zo zal hij straks in linnen doeken gewikkeld in het graf liggen.

Zo ver gaat hij voor ons.

Je merkt ook hoe het verraad in dit verhaal er telkens doorheen speelt.

In vers 2 en 11 en 18.

“De duivel had Judas ertoe aangezet Jezus te verraden”

“Hij wist wie hem zou verraden”.

“Ik doel niet op jullie allemaal. Ik weet wie ik heb uitgekozen.

Hij die at van mijn brood heeft zich tegen mij gekeerd”.

Dit is een voorspel op het verraad.

Begin van het kruis.

Maar de betekenis van het kruis in dit verhaal

-en in de hele bijbel-

is niet alleen dat je zonden verzoend worden.

Het is ook een voorbeeld.

Een voorbeeld om na te volgen.

Als je het kruis alleen kent als verzoening voor je zonden dan ken je nog maar de helft.

Dan denk je te snel dat je het begrepen hebt.

Kijk maar eens naar Petrus.

Eerst zijn afwerende reactie:

“Niks daarvan. Ik wil niet door U gewassen worden”.

En Jezus zegt dan:

“als ik ze niet mag wassen, kun je niet bij me horen”

Dan slaat hij om als een blad aan de boom.

Dan denkt hij dat hij het gesnapt heeft.

Want dan wil hij helemaal door Jezus gewassen worden.

Ja, als het daar om gaat: dan ook mijn handen en mijn hoofd.

Ik begrijp dit zo.

Nu denkt Petrus dat het in deze wassing om de symboliek gaat van de afwassing van onze zonden.

En ja, daar heb je Jezus voor nodig.

“Was me dan maar helemaal.”

Maar Jezus wil hem duidelijk maken:

“nee, nee, het gaat me nu niet om die afwassing.

Dat is allemaal al in orde, beste Petrus.

Je bent al rein. Je hoort bij mij en dan is dat helemaal in orde.”

“Wie gebaad heeft, hoeft alleen nog zijn voeten te wassen.

Hij is al helemaal rein.

Jullie zijn dus rein“

Met andere woorden: het gaat nu bij het wassen van de voeten niet om geestelijke reiniging.

Inderdaad, we moeten gereinigd worden.

Petrus en wij allemaal.

En dat gebeurt als je omgaat met Christus.

Dan word je helemaal rein.

Even een tussenopmerking.

Wat Jezus hier zegt in vers 10 is vaak zo uitgelegd.

“Wie gebaad heeft hoeft alleen nog zijn voeten te wassen, hij is al helemaal rein. Jullie zijn dus rein”

Dit wordt vaak zo uitgelegd.

Jezus zegt dat je eerst helemaal gereinigd moet worden door hem.

Je wordt gebaad. In bad gestopt.

Dat gebeurt bij je bekering, bij je doop, bij je wedergeboorte,

als God je met Christus verbindt.

Daarna hoef je alleen nog maar je telkens je voeten te wassen.

Dat zou dan gaan om de dagelijkse vergeving van je zonden.

De dagelijkse vernieuwing van je leven.

Een mooie gedachte.

Maar volgens mij gaat het daar nu niet om in dit verhaal.

Ik leg dit stukje dus anders uit.

Jezus wil volgens mij twee andere dingen onderscheiden.

Niet: de wedergeboorte en de dagelijkse bekering.

Maar: zijn aanvaarding van ons én zijn voorbeeld voor ons om na te volgen.

Ja, eerst mag je weten dat Christus je reinigt.

Dat is je basis.

Dat is de dienst die Christus aan ons bewijst.

God knielt voor ons neer.

Maar –en daar gaat het nu vooral om– wij moeten nu ook door de knieën.

Jezus is Christus voor ons.

En hij maakt ons tot christussen voor elkaar.

Ja, zo sterk wil ik dit nu zeggen.

Ik denk aan vers 15:

“Ik heb een voorbeeld gegeven.

Wat ik voor jullie heb gedaan,

moeten jullie ook doen”.

We gaan dat zo direct ook zingen, straks na de preek.

“Ik wil jou van harte dienen

en als Christus voor je zijn”.

Ik hoop dat je nu deze verbinding snapt.

Het gaat in dit gedeelte om (1) **het kruis als verzoening**.

Dat is de basis.

Maar het gaat ook om (2) **het kruis als voorbeeld ter navolging**.

Dat moet erop volgen.

Dat loopt eruit weg.

De minste willen zijn.

Ik had er e rover dat wij in onze tijd en cultuur de gelijkwaardigheid van alle mensen goed door hebben.

Beter dan toen.

Bij ons is 'de minste willen zijn' een deugd.

Je maakt je niet belachelijk als je de minste wilt zijn.

Je oogst er zelfs vaak respect mee.

Maar het is nog steeds niet makkelijk.

In onze tijd leggen we ook veel nadruk op je eigenwaarde.

We willen assertief zijn.

We laten niet over ons zelf heen lopen.

“Ja hallo, ik ben je knechtje niet!”

Daardoor klinkt de oproep om 'de minste te zijn'

vaak alsof de bijbel bedoelt dat je maar over jezelf heen moet laten lopen.

Alsof je niet assertief mag zijn.

En daar protesteren we dan tegen:

“Wacht even, ik ben er ook nog!”.

Maar kijk eens naar het voorbeeld van Jezus.

Legt hij zijn kleren af en bindt hij de schort voor omdat hij over zich heen laat lopen?

Wordt hij gekruisigd omdat hij een doetje is, die geen nee durft te zeggen?

Lees nog even met mij hoe dit verhaal begint:

“Jezus wist dat de Vader hem alle macht had gegeven,
dat Hij van God was gekomen en weer naar God terug zou gaan”.

“Jezus wist dat zijn tijd was gekomen
en dat hij uit de wereld terug zou keren naar de Vader.

Hij had de mensen die hem in de wereld toe behoorden lief.

En zijn liefde voor hen zou tot het uiterste gaan”.

Hier zie je iemand die heel zelfbewust is.

Hij is de Zoon van de Vader.
Niemand ontnemt hem zijn leven.
Hij legt het zelf af.
Als een keus.
Vanuit een sterk zelfbewustzijn.
Heel assertief.

En zo mogen wij ook de minste willen zijn.
Zo kun je klaar staan voor een ander.
Het is niet christelijk dat je geen nee durft te zeggen,
en dat je altijd maar de ander probeert te behagen.

Herken je dat?
Dienstbaar zijn, de minste zijn, altijd klaar staan
om deze of die functie op je te nemen als je dat gevraagd wordt,
nooit nee durven zeggen als er een beroep op je gedaan wordt.
Dat kan juist een manier zijn goedkeuring van de mensen om je heen te krijgen.
Dat kan heel goed voortkomen uit een innerlijke onzekerheid:
Je denkt dan:
“Als ik maar goed mijn best doe, dan zien ze me misschien eindelijk wel zitten.”

Ook tegenover God kan dat een rol spelen.
Wie ben ik eigenlijk?
Wat stel ik eigenlijk voor?
Anderen zijn veel beter in de kerk!
Daarom ga ik me goed inzetten als ouderling, als kringcoördinator, als pastoraal bezoeker, als dominee, als....

En dan lees je dit verhaal en dan denk je:
“zie je wel?
Ik moet er nog een schepje bovenop gooien.
Ik moet nog meer voor anderen betekenen.”

Tegen mensen die zo in elkaar zitten wijs ik graag op vers 10.
“wie gebaad heeft, is helemaal rein.

Jullie zijn dus rein”.

Daar begint het echt mee, hoor!

Dat je mag weten: dat Christus je als rein bekijkt.

Je bent volkomen schoon.

Je hoort er helemaal bij.

Nog voordat je ook maar één functie bekleed hebt.

Hoe komt dat?

Omdat je bij Jezus hoort.

Omdat hij zich uitgekleeft heeft voor jou tot op het kruis.

Omdat hij voor jou neergeknielt is.

Voordat je jezelf in gaat zetten voor een ander,

mag je eerst Christus zelf ontvangen.

Vergeet niet dat deze hele gebeurtenis plaatsvindt bij het pesach-maal.

Bij de instelling van het avondmaal.

Waar Christus zich uitdeelt aan jou.

Dit is mijn lichaam voor jou.

Ik kom bij jou.

Ik deel alles met jou.

Het is helemaal in orde.

Ik aanvaard je compleet.

Niet pas als jij eerst dit of eerst dat...

Snap je dat je juist dan wat uit te delen hebt?

“ik heb een voorbeeld gegeven.

Wat ik voor jullie heb gedaan,

moeten jullie nu ook doen”.

Eerst doet Christus van alles voor ons.

Ontvang dat!

En zeg niet vanuit een reflex net als Petrus:

“mijn voeten zult u niet wassen, nooit”

Kun je Christus ontvangen als gave aan jou?

Dan heb je ook wat uit te delen.

Ja, en dan moet je dat ook doen.

Niet alleen begrijpen wat Jezus bedoelt maar er ook naar handelen.

“Je zult gelukkig zijn
als je dit niet alleen begrijpt,
maar er ook naar handelt!”

Hoe gaan we dat doen?

Misschien zit je in een conflict, of nou ja,
het loopt niet zo lekker de laatste tijd tussen jou en die ander,
hier in de kerk,
of op je werk.
Maar laat hij nou maar eerst eens over de brug komen!

Zou Christus zijn leven voor ons gegeven hebben
als hij had gewacht tot wij eerst eens over de brug waren gekomen?
Nee, misschien kun jij de eerste stap zetten?

Denk voor je eigen toepassing eens aan die situaties waarin jezelf
ook in onze cultuur
hoger staat dan de ander.

Misschien ben je leraar.

Wat voor kansen biedt dat om aan je leerlingen te laten zien dat je de minste wilt zijn?

Misschien ben je vader of moeder.

Wat voor kans geeft dat om de rollen eens om te draaien?

Misschien geef je leiding aan anderen op je werk.

Kun je hierin iets van Christus laten zien, iets van het kruis als voorbeeld?

Misschien kun je zelf eens koffie inschenken?

Of de afwasmachine inruimen?

Misschien ben je kringcoördinator van de kring hier in de kerk.

En moet je mensen achter de broek zitten.

Kun je hierin iets van Christus laten zien, van zijn geduld en doorzettingsvermogen?

Maar het zijn wel altijd dezelfde die je ziet als er wat gedaan moet worden.

Zo is het toch?

Vrijwilligerswerk komt altijd op dezelfde neer.

Het zijn altijd dezelfde die je ziet op een vergadering.

Het zijn altijd dezelfde die het werk op moeten knappen.

Het zijn altijd de zelfden die de minsten willen zijn....

En wat hoor ik nou van Jezus?

Gefeliciteerd als jij bij die 'altijd dezelfde' hoort.

Je doet het toch niet omdat je ertoe gedwongen wordt?

Je doet het toch omdat je graag wilt doen voor een ander?

Je doet het toch niet omdat je geen nee durft te zeggen?

Nou dan, wat mopper je dan?

“Je zult gelukkig zijn

als je Jezus' voorbeeld niet alleen begrijpt

maar er ook naar handelt!”

in de naam van Jezus. Amen.